

Polityczne, gospodarcze i
socjalne prawa uchodźców

Status uchodźcy w Polsce

Status uchodźcy w Polsce nadaje się cudzoziemcowi, który na skutek uzasadnionej obawy przed prześladowaniem w kraju pochodzenia z powodu swojej rasy, religii, narodowości, przynależności do określonej grupy społecznej lub z powodu przekonań politycznych **nie może lub nie chce korzystać z ochrony tego kraju**. Kryteria te zostały przyjęte na podstawie Konwencji Genewskiej dot. statusu uchodźców i Protokołu Nowojorskiego, które Polska ratyfikowała w 1991 roku

Złożenie wniosku

W Polsce jest kilka sposobów na złożenie wniosku o nadanie statusu uchodźcy:

Podczas wjazdu do Polski - na przejściu granicznym lub przy odprawie na lotnisku

Na terytorium Polski - wniosek składa się za pośrednictwem funkcjonariuszy Nadwiślańskiego Oddziału Straży Granicznej w Warszawie przy ul. Taborowej 33 (budynek UdSC).

W Strzeżonym Ośrodku dla Cudzoziemców (tylko jeśli cudzoziemiec jest tutaj osadzony) - wniosek składa się w Strzeżonym Ośrodku za pośrednictwem komendanta oddziału Straży Granicznej, który obejmuje terytorialnym zasięgiem działania siedzibę Strzeżonego Ośrodka lub Aresztu w Celu Wydalenia, w którym przebywa cudzoziemiec

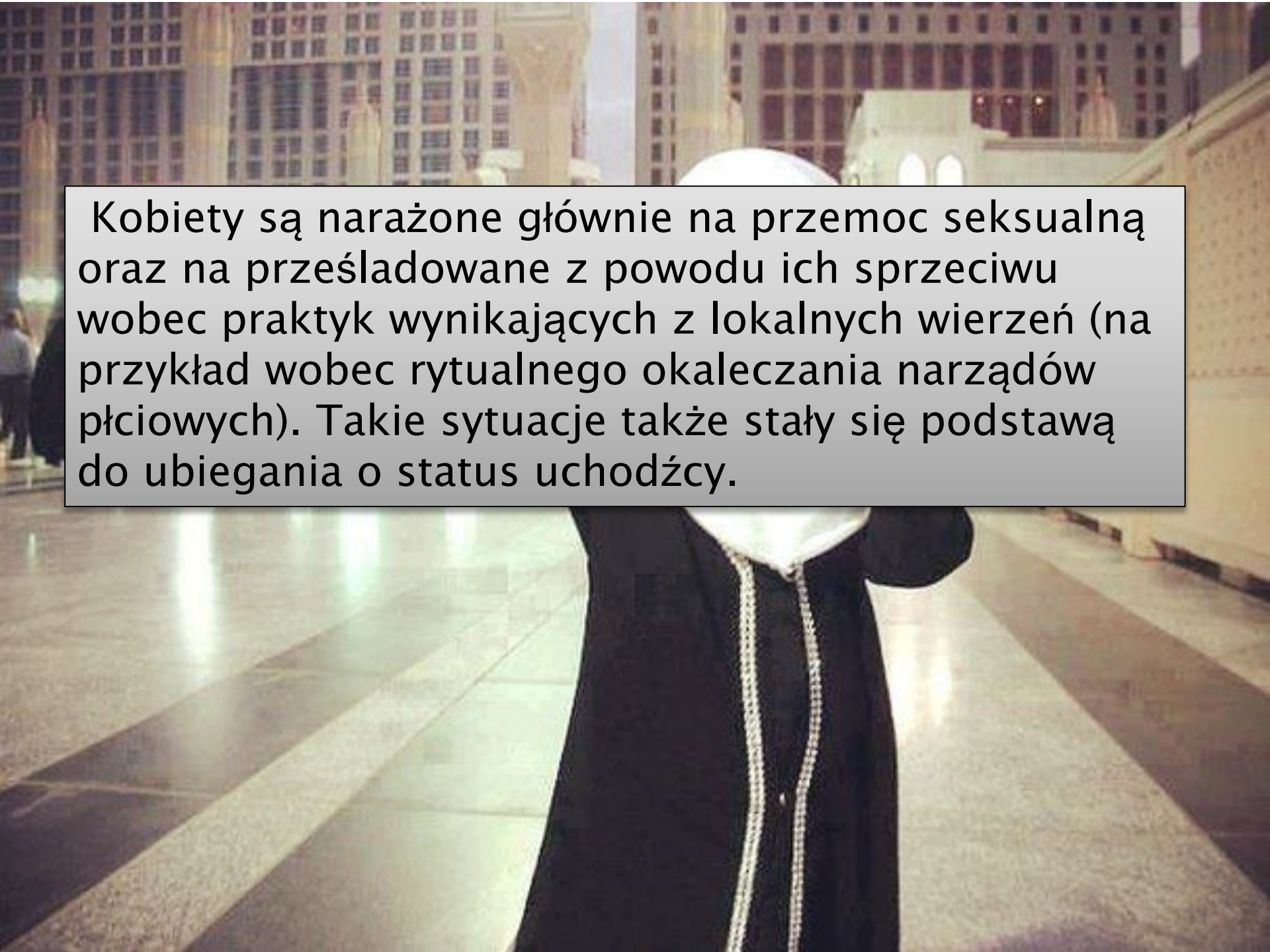
Prawa człowieka a uchodźcy

W kontekście tematyki uchodźczej najbardziej istotny jest Art. 13 wyżej wspomnianej Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, który mówi o tym, że każdy człowiek ma prawo do swobodnego poruszania się i wyboru miejsca zamieszkania w granicach każdego państwa. Każdy człowiek ma także prawo opuścić jakikolwiek kraj, włączając w to swój własny, i powrócić do swego kraju.

Inny ważny aspekt tejże Deklaracji to podkreślenie, że przynależność do określonej grupy społecznej nie może stać się powodem dyskryminacji. Uzasadniona obawa przed prześladowaniami ze względu między innymi na przekonania polityczne jest podstawą do opuszczenia kraju i ubiegania się o status uchodźcy. Innym przykładem, dość często spotykanym, jest dyskryminacja ze względu na płeć. Prawo zwyczajowe niektórych państw nie przyznaje kobietom takich samych praw jak mężczyznom, stojąc tym samym w konflikcie z międzynarodowymi ustaleniami.

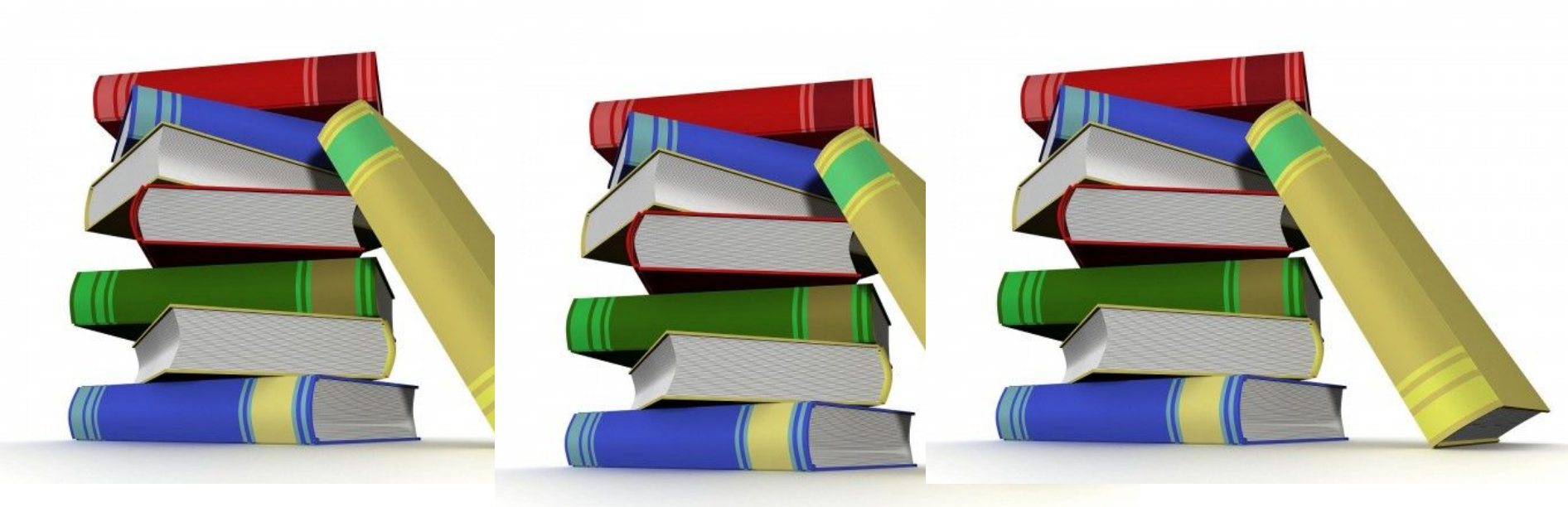

A woman wearing a black hijab and a black abaya with a gold chain down the front is walking on a city street at night. In the background, there are tall buildings and a brightly lit fountain. The scene is illuminated by city lights, creating a bokeh effect in the background.

Kobiety są narażone głównie na przemoc seksualną oraz na prześladowane z powodu ich sprzeciwu wobec praktyk wynikających z lokalnych wierzeń (na przykład wobec rytualnego okaleczania narządów płciowych). Takie sytuacje także stały się podstawą do ubiegania o status uchodźcy.

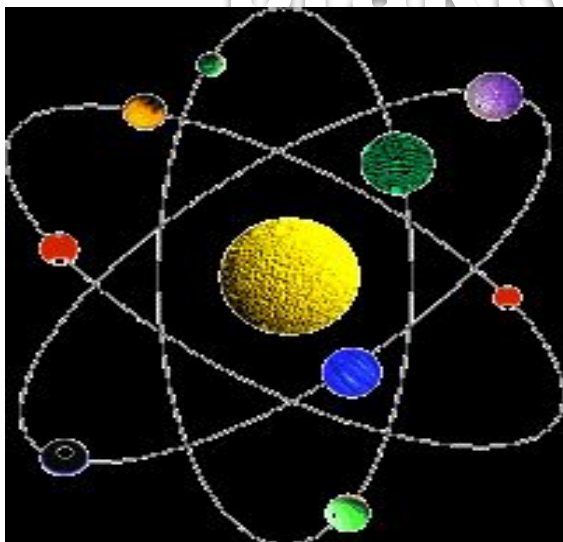
Zdaniem badaczy to właśnie dokument z 1948 roku był przełomowy, jeśli chodzi o zmianę całego schematu wsparcia międzynarodowego udzielanego uchodźcom. W 1950 roku wprowadzono też instytucję Wysokiego Komisarza ONZ ds. Uchodźców, którego zadaniem stało się zapewnienie uchodźcom międzynarodowej ochrony i pomocy.

Kolejnym ważnym dokumentem była podpisana w 1951 roku w Genewie Konwencja dotycząca Statusu Uchodźców, która stwierdza między innymi, że żaden człowiek nie może "być wydany czy zawrócony poza granice terytoriów, na których jego życie lub wolność byłyby zagrożone" (UNHCR, 2008, s. 15). Uzupełnienia do wcześniejszych dokumentów wniósł "Protokół z dnia 31 stycznia 1967 roku dotyczący Statusu Uchodźcy", zwany też Protokołem Nowojorskim. Akt ten uwzględnił wcześniejsze, chronologiczne i geograficzne ograniczenia zawarte w Konwencji Genewskiej i tym samym objął swym zasięgiem wszystkich obywateli świata.

Między teorią a

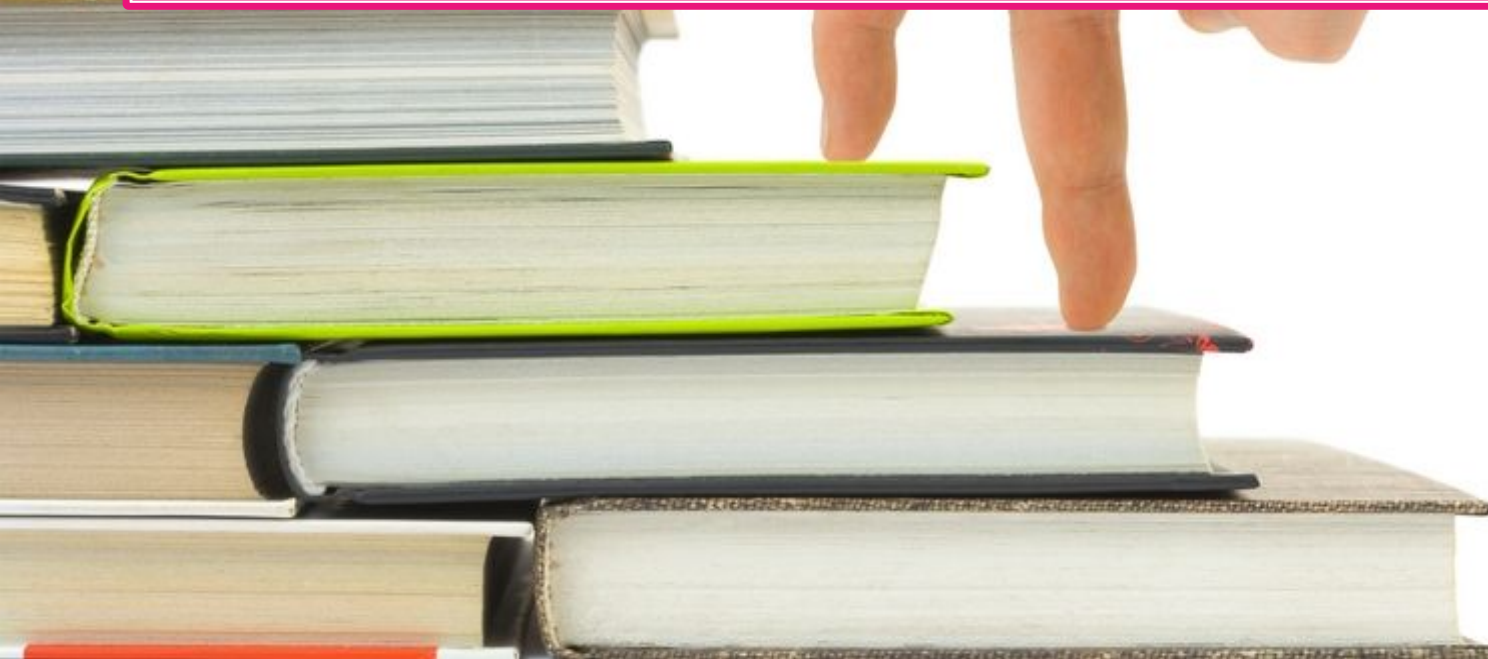
praktyką

Niestety, stworzony system w praktyce napotyka na niemałe trudności. Przestrzeganie prawa czasem niezgodne jest interesami lub prawem zwyczajowym poszczególnych państw. Niejednokrotnie zdarzało się, że nawet te kraje, które same podpisały wymienione dokumenty, nie stosowały się do zasad w nich zawartych. Historycy najczęściej wymieniają jako przykład państwa Europy Wschodniej przed upadkiem Związku Radzieckiego. Nawet naciski ze strony społeczności międzynarodowej nie były w stanie zmienić.

Badacze zajmujący się tematyką uchodźczą twierdzą, że niektórzy politycy żywią obawy o to, że wprowadzenie międzynarodowych przepisów jest zagrożeniem dla suwerenności i ustroju państwa. Stosując bowiem przepisy dotyczące uchodźców, państwo nie ma już całkowitej kontroli nad kwestią przekraczania jego granic. Z kolei w niektórych krajach arabskich, często nie uznaje się prawa opuszczania kraju przez kobiety. Tam przyjęcie międzynarodowych standardów godzi w wieloletnie tradycje.

Dużym problemem jest niewystarczająca pomoc udzielana uchodźcom już po przyjęciu na teren kraju przyjmującego, która wynika czasem z braku przygotowania, czasem ze złej sytuacji ekonomicznej.

Oprócz interwencji międzynarodowej społeczności na łamanie praw człowieka, dochodzi także do działań oddolnych – protestów grup i organizacji działających na terenie danego państwa. To one często tworzą lobby, nierzadko skutecznie wpływające na rządzących. Takim przykładem jest organizacja ChilOut, aktywnie walcząca o prawa dzieci, która zmusiła australijski rząd do zmiany polityki imigracyjnej.

Zdefiniowanie i unormowanie skutecznej polityki w zakresie problemów uchodźczych to proces długi i powolny. Międzynarodowe prawo to tylko jeden z jego aspektów. Wysiłki władz, organizacji pożytku publicznego, a także rozwój świadomości społecznej – to wszystko ważne kroki w budowie bezpiecznego i wolnego świata.

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ

